

tion in medical practice. The continuing medical education of the physicians is a nationwide problem for which a nationwide plan is the best solution. The concept of an unified postgraduate educational program implies the organization of a whole new major department in the medical center. Under such a program the graduate would, of course, still receive a degree at the conclusion of his medical school training and a certificate at completion of his internship and residency, but he would then periodically return to the school to keep his educational background current by participating in deliberate, planned activities held under the auspices of the department of medical education.

Moss, B. B. *The cancer-patient: a matter of caring.* (1966) *J. Amer. Geriat. Soc.* 14, 1035-1040.

Physicians must do everything possible to minimize and control the fear of cancer in their patients. They should work toward reducing the psychologic shock that patients so often experience when cancer is diagnosed, instead of accepting it as normal and evitable. There are some suggestions on „to tell or not to tell” and how to get the family to take on the job of home nursing. Finally the author discusses cancer detection and treatment in the aged.

Ingezonden

DE ONTWIKKELING VAN HET GEZIN

Bij het artikel van Ir. H. R. Pijlman, De ontwikkeling van het gezin, (1966) huisarts en wetenschap 9, 429, wil ik enige kanttekeningen maken, omdat hierin enige voor de huisartsgeneeskunde belangrijke begrippen mijns inziens onvoldoende duidelijk of onjuist werden besproken.

Omtrent het aspect van het gezin als leefgemeenschap. Wanneer men samenlevingsstructuren (= leefgemeenschappen) beschouwt, kan men daarin onderscheiden: a „Gesellschaftliche” structuren: maatschappelijke organisaties, welke min of meer doelgericht zijn, waarvan men al of niet lid kan worden en waarin de relaties vrij los en zakelijk zijn; b „Gemeinschaftliche” structuren: levensgemeenschappen, welke zich niet richten op een bepaald doel, maar welke betrekking hebben op het leven zonder meer, waartoe een mens voor eens en voor altijd behoort en waarin persoonlijke relaties overheersen.

Wanneer men de gezinsfuncties wil ontleden, dient men derhalve niet te spreken over leefgemeenschap, maar over levensgemeenschap.

Omtrent het begrip primaire groep. Pijlman verstaat onder primaire groepen: a Groepen waarmee de mens vooral in de eerste fase van zijn leven in aanraking komt (het gezin); b groepen waarmee de mens vooral in een latere fase van zijn leven in aanraking komt (het bedrijf). Onder secundaire groepen verstaat hij de zogenaamde categorale verbanden (verenigingen, enzovoort). Deze definiëringen wijken wel sterk af van die welke door Wintermans en vooral door Zuithof worden beschreven.

Een mens komt in zijn leven niet in aanraking met zijn primaire groep, maar hij is daar meteen al lid van. Deze groep komt het eerst, zowel in tijd als in belangrijkheid. Het lid-zijn van een bepaalde primaire groep heeft iets onontkoombars, iets noodlottigs: de leden zijn lotsverbonden. George Rooth schrijft in zijn onlangs verschenen roman: „vrienden kun je kiezen, familie krijg je cadeau”. Een primaire groep wordt gekarakteriseerd door de aanwezigheid van intieme „face-to-face”-relaties; deze groep is van fundamentele betekenis voor de socialisatie van het individu; deze groep ademt een soort gemeenschappelijke geest (Cooley 1955, Brown en Van Leent 1961).

Voorbeelden van primaire groepen zijn het gezin en bepaalde buurtgemeenschappen. Tot de primaire groepen zou men ook moeten rekenen de kleine geïsoleerde door het noodlot samengedreven groep mensen, die onontkoombaar gedurende lange tijd in een nauwe persoonlijke relatie tot

elkaar staan. Bij de secundaire groepen overheerst het keuze-element, het terloopse, de indirectheid van de interacties.

Behalve primaire en secundaire groepen kunnen wij onderscheiden de socio- en de psychogroepen (Klein 1956). De eerste taakgericht (het bedrijf), de tweede persoongericht (vriendenkring).

Wanneer Pijlman het bedrijf rekent tot de primaire groepen dan moet hij voor ogen hebben gehad het kleine traditionele agrarische bedrijf of de kleine romantische familie-industrie. Het moderne bedrijf kan beter worden gekarakteriseerd als een socio-groep.

Het belang van een juist groepsbegrip voor de huisartsgeneeskunde. Een primaire groep heeft wegens zijn onontkoombaarheidsaspect en de daaruit voortvloeiende conflictmogelijkheden een geheel eigen problematiek. De huisarts werkt in kleine primaire groepen met meestal de kenmerken van een psychogroep. De bedrijfsgeneeskunde speelt zich niet af in primaire groepen, maar in socio-groepen en heeft derhalve een geheel andere problematiek.

Loon op Zand, 28 december 1966

A. E. N. de Vries

Pijlman, H. R. (1966) huisarts en wetenschap, 9, 429.

Rooth, George In ieder geval actief blijven. De arbeiderspers, Amsterdam, 1966.

Wintermans, G. Gezin en maatschappij. Spectrum, Utrecht, 1963.

Zuithof, D. Een terreinverkenning ten behoeve van de sociale psychiatrie. Van Loghum Slaterus, Arnhem, 1963.

* * *

Het verheugt mij dat De Vries bovengenoemd artikel zo kritisch heeft gelezen. Ik waardeer het dat hij bovendien de moeite heeft genomen een kritiek daarop te schrijven; een activiteit waartoe helaas maar al te weinig lezers komen. Vervolgens zou ik nader in willen gaan op de door De Vries gegeven aanvullingen en kritiek.

Omtrent het aspect van het gezin als leefgemeenschap. De Vries gebruikt hier de begrippen van Tönnies „Gemeinschaft” en „Gesellschaft” voor concrete sociale eenheden, met name voor maatschappelijke organisaties en levensgemeenschappen, terwijl deze begrippen eigenlijk alleen op de aard van de sociale relaties betrekking hebben. De „gemeinschaftliche” relatie is gebaseerd op de „Wesenwille”; deze relatie wordt door mensen onderhouden louter omdat men haar als zodanig op prijs stelt, omdat men dus uit een bewust of onbewust gevoel van sympathie gaarne in relatie tot de betreffende partner(s) wil staan. „Gesellschaftliche” relaties, gebaseerd op de zogenaamde „Kürwille” worden onderhouden in groeperingen met een duidelijk omschreven doel.

Zoals gezegd hebben deze begrippen betrekking op onderhouden relaties. Gevaarlijk wordt het wanneer men zich voorstelt, uitgaande van twee typen sociale relaties, de sociale groepen eveneens te kunnen verdelen in twee typen, de „Gemeinschaften” en de „Gesellschaften” en meent bepaalde concrete groepen als „Gemeinschaft” of „Gesellschaft” te kunnen aanduiden. Als bezwaar tegen het gebruik van deze termen voor bepaalde concrete typen van sociale groepen geldt onder meer dat: 1e onderscheiding van de sociale eenheden in „Gemeinschaften” en „Gesellschaften” een onderscheiding is naar één aspect van de sociale relaties, die in de betreffende eenheden voorkomen. Men brengt op deze wijze zeer verschillende typen van groepen in één categorie onder. Een vriendenkring en een volk, beide volgens deze maatstaf „Gemeinschaften” verschillen, wanneer men ze als groep in hun geheel bekijkt, zoveel als sociale eenheden maar kunnen verschillen. 2e Het aanduiden van een concrete sociale groep met de term „Gesellschaft” in de praktijk, leidt tot een miskenning van essentiële aspecten van de in groepen, met een bepaald concreet doel, bestaande sociale relaties, met name van de in deze groepen bestaande „wij”-gevoelens.

Dat wij hierop iets uitvoeriger ingingen is, omdat deze termen maar al te graag en vaak worden gebruikt door ver-

tegenwoordigers van andere dan de sociologische discipline en dan dikwijls verkeerd, zodat slechts verwarring ontstaat. In sociologische kringen worden deze termen nog slechts zelden gebruikt, omdat zinnellere indelingen ter beschikking zijn. De conclusie waartoe De Vries komt dat men „derhalve niet dient te spreken over een gezin als leefgemeenschap, maar als levensgemeenschap” is begrijpelijk, maar onjuist. Het gezin is wel degelijk een leefgemeenschap. Een leefgemeenschap waarbinnen „gemeenschappelijke” relatievormen overheersen, maar waarvoor de term „Gemeinschaft” liever niet dient te worden gebruikt.

Omtrent het begrip primaire groep. Misverstand is hier ontstaan door een fout in de voetnoot op pagina 432, waarvan ik de eerste regels hier aldus zou willen corrigeren: „Primaire groepen zijn groepen waarmee de mens vooral in de eerste fase van zijn leven in aanraking komt. De kern van deze groepen is het gezin. *Secundaire* groepen zijn groepen waarmee de mens in een latere fase in aanraking komt. De kern van deze groepen is het bedrijf”.

De Vries heeft volkomen gelijk wanneer hij constateert dat de definitie van primaire en secundaire groepen wel sterk afwijkt van hetgeen Zuithof daarover schreef. Wanneer een socioloog voortaan een ontsteking van de dikke darm „appendicitis” zou noemen, is dat onjuist, ondanks het feit dat de dikke darm dicht in de buurt van de blinde darm is gelocaliseerd dan de primaire en secundaire groepen van Zuithof bij de primaire en secundaire groep van de socioloog. Wanneer een socioloog zich op medisch terrein waagt, dient hij althans de juiste termen te gebruiken voor de daarbij passende begrippen. Zo is het ook met de medicus Zuithof, die zich op sociologisch gebied waagt. Ook hij dient zich er in dat geval van te vergewissen dat hij althans de juiste termen gebruikt voor de daarbij passende begrippen.

Keren wij vervolgens terug tot de kanttekeningen van De Vries. Ernstig bezwaar moet ik maken wanneer hij „de kleine, geïsoleerde door het noodlot samengedreven groep mensen, die onontkoombaar, gedurende lange tijd in een nauwe persoonlijke relatie tot elkaar staan” tot de primaire groepen wil rekenen. Immers, dit samenzijn is functioneel; dit samenzijn berust niet op affectie, is geen doel in zichzelf. Wanneer de oorzaak van dit samenzijn is opgeheven (de gevangenen uit het concentratiekamp zijn bevrijd; het dorp uit haar isolement is verlost), heeft de sociale eenheid haar gezamenlijk doel (bevrijding, doorbreking van het isolement) verloren. De lotsverbondenheid kan er echter wel oorzaak van zijn dat vriendschapsrelaties voor het leven zijn ontstaan, ook nadat het nagestreefde doel is bereikt.

Het belang van een juiste groepsbegrip voor de huisarts-geneeskunde. De Vries drukt zich wel wat te sterk uit wanneer hij van het onontkoombaarheidsaspect van de primaire groep spreekt. Er moge slechts aan worden herinnerd dat een vriendenkring en een speelkring ook tot de primaire groepen worden gerekend. Het is niet duidelijk waarom De Vries ineens de termen sociogroep en psycho-groep vermeldt. Er zijn immers nog vele andere indelingen mogelijk. Het is dan ook de vraag of introductie van deze begrippen een verrijking betekent of tot gevolg heeft dat de lezer door de bomen het bos niet meer ziet.

Utrecht, 26 januari 1967

Ir H. R. Pülman

DOORLOPENDE AGENDA *

10-13 april Geriatrics for general practitioners. Department of Geriatrics Sunderland General Hospital, Sunderland.
11 november Twaalfde N.H.G.-congres. Amsterdam, Internationaal Congrescentrum R.A.I.

* De redactiecommissie van huisarts en wetenschap stelt het op hoge prijs wanneer organisatoren van artsencursussen, studiedagen, conferenties, enzovoort, welke meer dan een lokaal karakter hebben en welke voornamelijk op de huisarts zijn gericht, hun programma's voor vermelding in deze agenda tijdig willen zenden aan het redactie-secretariaat, Keizersgracht 327, Amsterdam-CS

NEDERLANDS

HUISARTSEN GENOOTSCHAP

COMMISSIE NASCHOLING

SUBCOMMISSIE MEDISCHE PSYCHOLOGIE

The Michael Balint Fund

Ter gelegenheid van de 70e verjaardag van Dr. Balint zijn gelden ingezameld voor een bijdrage aan The Michael Balint Fund, waartoe het initiatief werd genomen door zijn Engelse vrienden en collega's. Op 1 december 1966 kon onzerzijds een bedrag van £ 100.— worden overgemaakt aan Dr. Main, de centrale figuur in de inzamelingsactie.

Wij schreven onder meer aan Dr. Balint: „So on this day, probably by Dr. Main, a present will be offered to you, which is the result of our joint effort, with the aim of creating a lasting institution, possibly a kind of fund, to promote your work and your ideas” . . . „Apart from contributing to your birthday-present we thought it appropriate — in the light of your research into the „drug doctor” — to collect on their own prescription-forms the autographs of all those who contributed, as a token of gratitude from those, who were taught by you to prescribe themselves in a new, more realistic, and perhaps, sometimes, better way.”

Dr. Balint antwoordde als volgt: „Many thanks indeed for the eloquent tribute you paid to me in your letter on behalf of the Sub-Committee on Medical Psychology of the Postgraduate Education Committee of the Dutch College of General Practitioners. Tom Main conveyed also your greetings and told me about the contributions collected in Holland. I am most touched by the good wishes and all the generosity shown to me on this day and would like to ask you to convey my thanks to everybody concerned. Especially I appreciated the idea of each doctor sending me an autographed prescription-form because it illustrated so aptly my message”.

Tenslotte schreef Dr. Main onder meer het volgende: „I tried to express on your behalf the admiration and affection in which he is held, and told him that together we had formed The Michael Balint Fund which at present stands at slightly over £ 1200.” . . . „It is possible that a few more contributions to the fund may come in the next week or two, but, early in the New Year a decision will be made about its future. We have a London Committee for it, of representatives from general practice, the academic world, psychoanalysis, and psychiatry. Most of the suggested uses for the fund have been for lectures or training schemes for general practitioners but I do not want to forecast the eventual decision. Michael himself would be acting out of character if he did not finally express his own strong views, and the committee which acts on your behalf would probably be interpreting your wishes if it simply supports Michael's wishes. But we shall see and I will let you know what happens.”

De Nederlandse bijdrage is bijeengebracht door ongeveer honderd huisartsen en psychiaters. Het is niet uitgesloten dat sommige bij de aankondiging van dit plan — (1966) huisarts en wetenschap 9, 356 — niet duidelijk hebben begrepen, dat het hier niet in de eerste plaats ging om een persoonlijke attentie aan Dr. Balint, maar om de stichting van iets van blijvende aard. Wij achten het daarom niet uitgesloten dat, nu dit misschien wat duidelijker blijkt, er onder de 400-500 leden of ex-leden van studiegroepen verschillende zijn die toch nog iets willen bijdragen. De girorekening van ondergetekende blijft daarvoor beschikbaar: 28 73 62, met vermelding: Balint 70 jaar.

Namens de Subcommissie,
J. I. van der Leeuw,
Slotlaan 26, Rotterdam